

**Wyrok z dnia 18 stycznia 1996 r.
I PRN 103/95**

Szczególna ochrona prawna pracownika pełniącego funkcją związkową nie wyłącza przysługującego Sądowi Pracy z mocy art. 477 § 2 k.p.c. uprawnienia do uwzględnienia z urzędu innego, niż wybranego przez pracownika jednego z przysługujących mu według art. 56 k.p. alternatywnych roszczeń, jeżeli w szczególnych okolicznościach sprawy zgłoszone roszczenie jest nie uzasadnione i nie może być uwzględnione z uwagi na jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Andrzej Kijowski,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 1996 r. sprawy z powództwa Jana C. przeciwko Przedsiębiorstwu Komunikacji Tramwajowej w K.-Zakład Komunikacji Tramwajowej [...] o przywrócenie do pracy, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 13 grudnia 1994 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną

U z a s a d n i e n i e

Powód Jan C. w pozwie przeciwko Przedsiębiorstwu Komunikacji Tramwajowej w K. wniósł o przywrócenie do pracy i zasądzenie utraconego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. W uzasadnieniu powództwa podał, że rozwiązano z nim umowę o pracę bez zgody zarządu związków zawodowych (w zakładzie pracy i w wyższej instancji), w których jest członkiem zarządu.

Pozwane przedsiębiorstwo wniosło o oddalenie powództwa. Przyznało, że rozwiązanie z powodem stosunku pracy nastąpiło w trybie art. 52 k.p. bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej z tej przyczyny, że powód w dniu 4 grudnia 1992 r. przebywał na terenie zakładu pracy w stanie po spożyciu alkoholu. Wysuwanie przez powoda wniosków z tego uchybienia, zmierzających do zniweczenia skutków rażącej niesubordynacji pracownika, jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i nie może korzystać z ochrony sądowej.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Katowicach wyrokiem z dnia 18 lutego 1993 r. przywrócił powoda do pracy w pozwanym przedsiębiorstwie oraz zasądził na jego rzecz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach uchylił zaskarżony rewizją pozwanego powyższy wyrok Sądu Rejonowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz polecił dokonanie oceny, czy w okolicznościach sprawy rozwiązanie umowy o pracę może skutkować przywrócenie do pracy, czy jedynie zasądzenie odszkodowania stosownie do art. 477¹ § 2 k.p.c. Sąd

Wojewódzki uznał, że roszczenie powoda co do zasady jest słuszne, skoro rozwiązano umowę o pracę z powodem z naruszeniem art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Katowicach wyrokiem z dnia 15 marca 1994 r. [...] zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa Komunikacji Tramwajowej w K. na rzecz Jana C. odszkodowanie w kwocie 10.980.000 zł. Sąd ustalił, że powód był zatrudniony u pozwanego w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze inspektora do spraw torów i motorniczego w okresie od 16 lipca 1984 r. do 29 grudnia 1992 r. W dniu 31 grudnia 1992 r. powód otrzymał pismo o rozwiązaniu z nim umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 k.p. z powodu ciężkiego naruszenia obowiązków pracowniczych, bez zgody zarządów organizacji związkowych, w których powód jest członkiem zarządu. Sąd Rejonowy ustalił, że dyrektor pozwanego Janusz B. i jego zastępca Szczepan W. stwierdzili w czasie obchodu zakładu, że powód jest w pracy po spożyciu alkoholu, na co wskazywał wygląd zewnętrzny powoda, jego niewyraźna mowa, woń alkoholu z ust powoda i w całym pokoju związków zawodowych. Powód odmówił poddania się próbie trzeźwości, który zamierzała dokonać zastępca kierownika działu kadr Gabriela C. Przed dniem 4 grudnia 1992 r. były już stawiane powodowi zarzuty przebywania na terenie zakładu pracy pod wpływem alkoholu. Kilkakrotnie widywała powoda w takim stanie świadek C.

Mając na uwadze, że zarzut stanu nietrzeźwości powoda potwierdził się, Sąd Rejonowy uznał za zasadne zastosowanie art. 477¹ § 2 k.p.c., który pozwala na uwzględnienie z urzędu alternatywnego roszczenia, gdy zgłoszone w pozwie roszczenie okaże się nieuzasadnione. Sąd Rejonowy uznał, że przywrócenie powoda do pracy byłoby nieuzasadnione, gdyż mogłoby niekorzystnie wpłynąć na morale pozostałych pracowników i utwierdzić w przekonaniu, że część osób jest uprzywilejowana ze względu na pełnioną funkcję. Ponadto Sąd uznał, że wobec osób zajmujących kierownicze lub eksponowane stanowiska (np. przewodniczącego zarządu związku zawodowego) powinny być stosowane z tego względu ostrzejsze kryteria oceny wywiązywania się z obowiązków i zachowania w pracy. Dlatego Sąd w oparciu o przepis art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 477¹ § 2 k.p.c. i art. 47¹ k.p. zasądził na rzecz powoda odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. Sąd nie uwzględnił wniosku pozwanego o potrącenie z kwoty odszkodowania kwoty z tytułu zasiłku dla bezrobotnych, [...].

Kolejnym wyrokiem z dnia 2 września 1994 r., Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Katowicach uzupełnił poprzedni wyrok z dnia 15 marca 1994 r. w ten sposób, że w pkt. 2 dopisał "w pozostałej części powództwo oddala". Nastąpiło to na skutek pisma procesowego powoda z dnia 17 czerwca 1994 r., w którym wniósł o uzupełnienie wyroku przez zamieszczenie w jego treści, że powództwo o przywrócenie do pracy ulega oddaleniu. Jednocześnie powód złożył wniosek o przywrócenie terminu do zgłoszenia powyższego wniosku z tego względu, że rewizja jego od wyroku z dnia 15 marca 1994 r. została odrzucona, jako złożona od nieistniejącej części wyroku. Powód bowiem wniósł w niej o zmianę wyroku i przywrócenie do pracy. Sąd Rejonowy uznał wnioski powoda za zasadne i aby umożliwić mu złożenie rewizji od wyroku, uzupełnił jego treść z mocy art. 351 k.p.c. w sposób wyżej wymieniony.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach po rozpoznaniu rewizji powoda od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Katowicach z dnia 2 września 1994 r., [...], zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 sentencji w ten sposób,

że orzeczone odszkodowanie zasądził z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lutego 1993 r. i oddalił rewizję w pozostałej części.

Sąd Wojewódzki uznał, że rewizja powoda nie jest zasadna, aczkolwiek podzielił wyrażony w niej pogląd, że sąd I instancji wskazał w swym rozstrzygnięciu błędną podstawę prawną. W istocie materialnoprawną podstawę orzeczenia stanowi art. 56 k.p., bowiem rozwiązanie z powodem stosunku pracy nastąpiło w trybie dyscyplinarnym. Jednakże wyrok sądu I instancji, pomimo powołania nieprawidłowej podstawy prawnej, odpowiada prawu. Sąd II instancji uznał, że nie został naruszony przez Sąd I instancji przepis art. 32 ustawy o związkach zawodowych, ani też przepis art. 477¹ § 2 k.p.c. Ponadto powołał się na niepublikowaną uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 1993 r., sygn. akt I PZP 8/93, w której uznano, że sąd rozpoznający sprawę o przywrócenie do pracy, czyli o jedno z roszczeń przysługujących alternatywnie pracownikowi, ma możliwość dokonania oceny tego roszczenia w płaszczyźnie art. 477¹ § 1 k.p.c. Zastosowanie tego przepisu prowadzić bowiem może do uwzględnienia innego roszczenia, niż zgłoszone przez pracownika, aczkolwiek nie może skutkować oddalenia powództwa. Zdaniem sądu rewizyjnego, dokonana przez Sąd Rejonowy ocena art. 477¹ § 1 k.p.c., w kontekście niniejszej sprawy nie budzi zastrzeżeń. Powołał się również na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 1976 r., I PZP 49/76 (OSPika 1977 poz. 96), w którym wyjaśniono, że "jeżeli pracownik żąda przywrócenia do pracy, a uwzględnienie tego roszczenia - ze względu na szczególne okoliczności - nie jest celowe, dopuszczalne jest zasądzenie odszkodowania przewidzianego w art. 56 k.p."

Jednakże Sąd Rejonowy uchybił art. 481 k.c. nie zasądzając powodowi odsetek od przyznanego świadczenia pieniężnego. Z tego względu Sąd Wojewódzki na zasadzie art. 390 § 1 k.p.c. zmienił w tej części wyrok i przyznał powodowi odsetki. Sąd II instancji uznał za słuszny zarzut rewizji, że sąd I instancji nie nadał wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności. Wobec tego, że wyrok Sądu Wojewódzkiego podlega wykonaniu, zmiana wyroku Sądu Rejonowego w tym zakresie nie była już celowa. W pozostałej części Sąd Wojewódzki oddalił rewizję powoda, jako nie podlegającą uwzględnieniu.

Od powyższego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 grudnia 1994 r. złożyło rewizję nadzwyczajną Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, w której zarzuciło temu wyrokowi rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 57 § 2 k.p., art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234) oraz art. 477¹ § 2 k.p.c., a także naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Skarżące OPZZ wniosło o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej rewizję powoda (pkt 2) i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy w Katowicach z dnia 2 września 1994 r. w części oddalającej powództwo oraz przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Z badania zebranego w sprawie materiału procesowego wynika, że zarzuty rewizji nadzwyczajnej są nieuzasadnione. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy rozpoznając ponownie sprawę, zgodnie z oceną prawną i wskazówkami sądu II instancji co do

dalszego jej biegu, starannie przeprowadził postępowanie dowodowe i dokonał prawidłowych ustaleń stanu faktycznego oraz wszechstronnie rozważył wszystkie istotne okoliczności sprawy. Z wnikliwej oceny dowodów wyprowadził trafne wnioski co do sposobu rozstrzygnięcia sporu między stronami. Trafnie Sąd I instancji ustalił, że strona pozwana rozwiązała z powodów stosunek pracy bez zgody właściwych zarządów organizacji związkowej z naruszeniem art. 32 ustawy o związkach zawodowych po stwierdzeniu dopuszczenia się przez powoda ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, a w szczególności spożywania alkoholu w miejscu pracy. Zgłoszone roszczenie o przywrócenie do pracy Sąd I instancji uznał za nieuzasadnione, ze względu na pełnioną funkcję przez powoda i niekorzystny wpływ, jaki mogłoby to wyrzucić na morale pozostałych pracowników. Dlatego przyznał powodowi alternatywne roszczenie o odszkodowanie. Kontrola rewizyjna tego wyroku, obejmująca badanie zarzutu naruszenia art. 32 ustawy o związkach zawodowych i art. 57 § 2 k.p. oraz art. 477¹ § 2 k.p.c., doprowadziła sąd II instancji do uznania bezzasadności zarzutów w tym przedmiocie. Sąd rewizyjny usunął błędne wskazanie podstawy prawnej orzeczenia Sądu I instancji i uchybiecie art. 481 k.c. przez niezasądzenie odsetek od przyznanego powodowi świadczenia pieniężnego.

W ocenie prawnej Sądu Najwyższego, Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postąpił prawidłowo, gdyż w granicach przysługujących mu uprawnień kontrolnych trafnie ocenił roszczenia powoda zgodnie z prawem i ustalonym orzecznictwem na tle zebranego materiału dowodowego. W tej sytuacji należy - zdaniem Sądu Najwyższego uznać zarzuty rewizji nadzwyczajnej naruszenia art. 57 § 2 k.p. i art. 477¹ § 2 k.p.c. oraz art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych za chybione i bezzasadne. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie nie podziela poglądu skarżącego, że Sąd Pracy nie jest uprawniony do dokonania z urzędu wyboru odszkodowania, jako jednego z dwu przysługujących powodowi roszczeń z mocy art. 56 k.p. w związku z art. 477¹ § 2 k.p.c. ze względu na pełnioną funkcję członka zarządu związku zawodowego, lecz obowiązany był wyłącznie w myśl art. 57 § 2 k.p., zgodnie z żądaniem powoda, przywrócić go do pracy i zasądzić na jego rzecz wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy.

Zdaniem Sądu Najwyższego, sytuacja prawna pracownika objętego szczególną ochroną z tytułu pełnienia funkcji związkowej, nie wyłącza przysługującego Sądowi Pracy z mocy art. 477¹ § 2 k.p.c. uprawnienia do uwzględnienia z urzędu innego, niż wybranego przez pracownika jednego z przysługujących mu według art. 56 k.p. alternatywnych roszczeń, jeżeli w szczególnych okolicznościach sprawy zgłoszone roszczenie jest nieuzasadnione i nie może być uwzględnione z uwagi na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa (art. 8 k.p.). Ponadto obowiązek stosowania obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów oceny pracowników (art. 94 pkt 9 k.p.) nie może prowadzić do nieuzasadnionego celem ochrony związkowej uprzywilejowania pracownika sprawującego funkcję związkową, z powodu przewinienia nie związanego z pełnieniem czynności w organizacji związkowej.

W tym świetle okazuje się, że zaskarżony rewizją nadzwyczajną wyrok nie narusza prawa i uprawnień pracowniczych. Rewizja nadzwyczajna wniesiona też została po upływie terminu przewidzianego w art. 421 § 2 k.p.c.

Wobec braku podstaw do uznania, że zaskarżony wyrok narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy na zasadzie art. 421 § 1 k.p.c. orzekł, jak w

sentencji.

